

Ћирилицом: Представљена монографија „Цркве и манастири (Будва, Паштровићи и Грбаљ)“ Младена Црногорчевића

Програм шестог Књижевног фестивала „Ћирилицом“ настављен је синоћ на Тргу између цркава у будванском Старом граду представљањем нове књиге из издаваштва Народне библиотеке Будве – „Цркве и манастири (Будва, Паштровићи и Грбаљ)“, аутора Младена Црногорчевића (1863 – 1902).

Књига „Цркве и манастири (Будва, Паштровићи и Грбаљ)“ садржи три рада у којима Црногорчевић истражује и описује цркве и манастире на територији данашње будванске општине. Текстови су првобитно објављени крајем 19. и почетком 20. вијека. Издање је ликовно опремљено репродукцијама оригиналних техничких скица и цртежа аутора, као и његовим писмима из библиотеке манастира Савина, која је 2001. године приредио и објавио Горан Комар.

О овом ђелу говорили су старјешина храма Свете Тројице у Старом граду, јереј Александар Лекић, историчарка умјетности и рецензенткиња мр Луција Ђурашковић и уредница издања мр Гордана Љубановић, а разговор је модерирала Станка Рађеновић из Народне библиотеке Будве.

Током вечери која је у великој мјери привукла пажњу будванске публике, свештеник Лекић истакао је да је Црногорчевић био онај који је својим ликом и ђелом снажно посвједочио жеђ и трагање за истином.

„Младен је потицао из знамените спрске породице из Боке, из Баошића. Умјесто да настави породичну традицију поморства и заплови као капетан морским бескрајем, он се отиснуо у ширину и дубину науке о васпитању и образовању ђеце, али и историјске науке, истраживања и откривања бројних тајни прошлости свог завичаја, своје Боке. Младен је био учитељ по образовању и професији, али је ипак остао упамћен због свог рада на пољу историјских истраживања. То је био дугогодишњи, мукотрпни рад са мало средстава, скромном учитељском платом, али огромном вољом и посвећеношћу. Његови радови нису обимни због његовог раног упокојења са свега 39 година, али их и те како краси научност и прецизност. Његов циљ био је да сакупи расуто, да пронађе и спасе изгубљено. Али, не ради неке славе или личне користи. То је био подвиг, борба против заборавља, да би данас знали ко смо. Да имамо име и презиме, да имамо корјен, да имамо извор, да имамо постојање, да имамо идентитет. Недостаје нам данас тог ентузијазма, самопрегора којим је дисао Младен. Зато за њега, питање науке, историјског трагања, јесте питање патриотизма, питање живота и опстанка нашег народа“, казао је Лекић.

Према његовим ријечима, ова изузетна монографија даје нам полет у борби против нехајства, незнања и заборавља.

„Оно што је значајно јесте да својим садржајем није изгубила на значају, чак ни послје 120 година. То је својеврстан антологион, цвјетослов, слово – свједочанство о најљепшим цвјетовима овог краја, хришћанским светињама,

нашим црквама и манастирима. То су мјеста свештеног саборавања, заједничарења народа са Господом, па тим и мјеста надахнућа и преображења људи. Али, то су мјеста и скупштина народних, збора и договора наших предака. Мјеста у којима су људи уткали сав свој живот и која су знали да бране по цијену живота“, закључио је он.

Рецензенткиња књиге, историчарка умјетности мр Луција Ђурашковић истакла је да публикација садржи три цјелине, које су и насловима везане за сакрално културно наслеђе, а то су: „Цркве и манастири у опћини будванској“, сепарат из Гласника Православне далматинске цркве из 1901, „Манастири паштровски у Боци которској“, сепарат из часописа Старијар из 1895. и „Цркве у Грбљу“ из Гласника Православне далматинске цркве из 1902. године.

Цјелине, како је напоменула, представљају најзначајнији сегмент Црногорчевићевог научно-истраживачког рада обједињеног у овој књизи, у оквиру три поглавља на 108 страна.

„Преко посебних поглаваља издвојених у овој публикацији, аутор нас, кроз различита раздобља, углавном Средњег вијека, упознаје са историографијом, архитектуром, ликовном умјетношћу, епиграфијом, историјом, односно карактеристичним историјским приликама Будве, Паштровића и Грбља, те упоредном анализом и прегледом бројног културно-историјског наслеђа, упућује на сагледавање кључних фактографских, стилских, естетских и иконографских карактеристика низа сакралних објеката на овим просторима, зависно од њиховог значаја. Како нам аутор представља, за цркве и манастире на овом подручју можемо рећи да је мало оваквих културно-историјских споменика који нам могу дати тако непосредан приказ и убједљиву потврду вјековне акумулације искуства стручних дисциплина као што су, првенствено, историја умјетности, археологија и етнологија, те укрштања и међусобног утицаја различитих традиција гђе се нарочито истиче српско-византијска доминанта и, као последица тога, израстање јединственог простора на црногорском приморју са црквеним споменицима високе умјетничке вриједности. Такође, чини се посебно важним истаћи ауторово запажање о повезаности појединих археолошких истраживања и историјско-умјетничке и културне валоризације, кроз које, откривајући их, успостављамо нови однос према нашој културној прошлости, али и према себи самима“, навела је Ђурашковић.

Она је додала да је културно наслеђе будванске регије, у оквиру споменичког наслеђа Црне Горе, веома значајно и разноврсно, што, како је

указала, даје довољно елемената за постојање низа студија и публикација. У том контексту, посебно је подвукла значај ауторовог ђела.

„Ово наслеђе још увијек није довољно истражено, прикупљено и систематизовано, па стога расте значај књиге која је пред нама и која представља почетак далекосежних студија без којих праве вриједности споменичке културе никада не би биле спознате. Књига „Цркве и манастири (Будва, Паштровићи и Грбаљ)“ представља изузетно вриједан издавачки подухват ЈУ Народна библиотека Будве, на челу са директорицом Милом Баљевић и уредницама издања Горданом Љубановић и Мајом Симоновић, који ће дати подстрек и битно допринијети новим резултатима даљих научних истраживања, те заштити и валоризацији културне баштине на подручју црногорског приморја“, истакла је Ђурашковић.

Љубановић: Наишле смо на човјека који је умио да хода, гледа, истражује и пише

Једна од уредница издања, Гордана Љубановић из Народне библиотеке Будве, истакла је да је, током рада на монографији, са колегиницом Мајом Симоновић посебну пажњу посветила фуснотама, гђе је уочено да се ауторово име често појављује у разним текстовима који се односе на будвански крај.

Појашњавајући како се одвијао процес припреме новог издања, истакла је да је полазне информације за рад на ђелу дао текст Невенке Митровић „Младен Црногорчевић (1863 – 1902), прилог биобиблиографији“ из 2004. године.

„Пошто смо прикупиле све радове који се односе на територију данашње будванске општине, ми смо се определијиле за синхрону перспективу. Нашле смо шест радова, три веома обимна, која су обухватала цркве и манастире на три подручја која су ушла у књигу, и три мања рада, од којих се за један испоставило да је претходио већем, а друга два су били екстракти из друга два већа рада. Тако да смо се задржале на та три рада. Они су објављени у различитим публикацијама у различита времена, те због тога нисмо могле радити класично фототипско издање, нити је за тиме било потребе. Урадиле смо нови прелом и издање, и то је оно што се данас налази у књизи. У њој се налазе и илустрације које је Младен Црногорчевић радио, и то је један тренутак када нас је он додатно заинтригирао као особа, јер смо пронашле његове цртеже слободном руком и техничке цртеже, пођеднако интересантне, креативне и квалитетне. Наишле смо на човјека који је умио да хода, гледа, истражује и пише, који је све то умио врло систематично и

научно да посложи и презентује. Моје искуство са овом књигом, са текстовима и илустрацијама се најкраће може сажети у једну интелектуалну авантуру и уживање“, казала је Љубановић, која се нада да ће монографија сличан доживљај изазвати и код будућих корисника.

„Ми не говоримо о новим текстовима, они постоје више од 100 година. Нешто од тога је господин Марко Шовран објавио крајем деведесетих, а прије двије године изашло је издање које обухвата остала два текста. Дакле, није ствар у новини, ствар је у комбинацији и доживљају, у лијепој комбинацији једног питког сликовитог језика, врло систематичног и срећеног излагања иза којег се апсолутно види систем. Очигледно да имамо посла са једном вансеријски талентованом особом, која је имала срећу да наиђе на добре учитеље. Невјероватно је да је Младен Црногорчевић своје текстове објавио у неких седам, осам година. Он умире 1902. године ван своје куће, ван окриља породице, и то су све интересантни моменти. Наше уредничке интервенције у стилском и језичком смислу биле су минималне, јер се није имало на чему интервенисати. То је жив, сликовит, духовит језик и ово је једно лијепо штиво које препоручујем и нестручњацима за читање“, закључила је Љубановић.

Учесници програма сагласни су да живот, лик и ђело Младена Црногорчевића завријеђују потпунији приказ, те да, као аутентична и недовољно истражена личност једне епохе, заслужује да о њему буде написана опширнија књига.

Фестивал „Ћирилицом“, који организују Народна библиотека Будве и Удружење издавача и књижара Црне Горе, биће настављен вечерас од 21 када ће на Тргу између цркава бити уприличен програм посвећен знаменитом будванском интелектуалцу, недавно преминулом др Мирославу Лукетићу, а учествоваће Немања Куљача, др Предраг Зеновић и Тијана Котарац.

Том приликом биће приказан и филм „МИРО, човјек и град“, који је рађен у продукцији Народне библиотеке Будве и Туристичке организације општине Будва. Организатори су напоменули да ће у случају невремена вече бити одржано у цркви Санта Марија.

Фестивал „Ћирилицом“ на програму је до 6. септембра.

mitropolija.com